

A
ESİN.E
MUS
1972

TÜRK ANSİKLOPEDİSİ

CİLD XX

FASİKÜL : 155

53

İNHAN, Mustafa Zühdî

EMEL ESİN

M.E. B.

DEVLET KİTAPLARI

MİLLÎ EĞİTİM BASİMEVİ — ANKARA 1972

TÜRK ANSIKLOPEDİSİ

Dr.Emel Esin
KÜTÜPHANESİ

Demirb.
no: 00053

Tasnif
no: A
ESIN.E
MUS
1972

MILLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI — İZMİR

Tek-Esin Vakfı

İNHAN, Mustafa Zühdî (Filibe 1881 - İstanbul 1970), Türk iktisat bilgini ve devlet adamı. Millî ekonominin Türkiye'deki kurucularından biri olan İ., Kadı Âli Efendi'nin oğludur. Filibe Rüşdiyesi ve Edirne İdadisinde okuduktan sonra, İstanbul Mülkiye Mektebi'ni bitirmiştir (1902). İ., 1902 - 1904 yıllarında Petersburg'da bir bankada çalışmıştır. Aynı zamanda «İkdam» gazetesinin muhabirliğini yapmıştır. 1904 - 1908 arasında Berlin Üniversitesi'nde iktisat tahsil etmiştir. Meşrutiyet'in ilanı üzerine Türkiye'ye dönebilmiş ve İstanbul Darülfünunu'na intisap ederek iktisat ve istatistik dersleri müderris muavinliğine ve sonra da müderrisliğine tayin edilmiştir. Ayrıca Mekteb-i Mülkiyede usûl-i maliye ve Ticaret Mektebi'nde

İNHAN, Mustafa Zühdî

ovalarına geldiği zaman birçok kollara ayrılır. Buralarda sulama işlerinde kullanılan İ., Nikolaev'de Dnepr - Bug körfesinde K...

Uz
So
bir
gö
bö
ön
ha
İ.
cil
da
lür
ve
vay
ka
yağ
m
dır
İN
na
bağ
ilâ
mi
ile yandırıncadan doğruya bağlanan borularla alınması suretiyle yapılan bir tedavi çeşididir. Birkaç çeşit İ. vardır: Gazlı İ.'lar (tabii gazlar, laboratuvarlarda hazırlanmış gazlar, soğuk veya sıcak buharlar); 2. Yanan maddelerle İ. (belladonlu, tatulalı sigaralar); 3. Aerosol İ.'ları (sıvı damlacıkları içinde tedavi maddesi); 4. İnce toz hâlinde İ.'lar (genize üflenene borat, şap v. b. gibi ince tozlar).

İNHAN, Mustafa Zühdî (Filibe 1881 - İstanbul 1970), Türk iktisat bilgini ve devlet adamı. Millî ekonominin Türkiye'deki kurucularından biri olan İ., Kadı Âli Efendi'nin oğludur. Filibe Rüşdiyesi ve Edirne İdadisinde okuduktan sonra, İstanbul Mülkiye Mektebi'ni bitirmiştir (1902). İ., 1902 - 1904 yıllarında Petersburg'da bir bankada çalışmıştır. Aynı zamanda «İkdam» gazetesinin muhabirliğini yapmıştır. 1904 - 1908 arasında Berlin Üniversitesi'nde iktisat tahsil etmiştir. Meşrutiyet'in ilanı üzerine Türkiye'ye dönebilmiş ve İstanbul Darülfünunu'na intisap ederek iktisat ve istatistik dersleri müderris muavinliğine ve sonra da müderrisliğine tayin edilmiştir. Ayrıca Mekteb-i Mülkiyede usûl-i maliye ve Ticaret Mektebi'nde

M. Z. İNHAN

ticari iktisat müderrisliği, kurucusu bulunduğu Yüksek Maliye Mektebi'nde de müdürlük yapmıştır. Zonguldak Maden Mektebi'nin de kurucusu olan İ., 1923'te Lausanne Konferansı'nda Türk heyetinin iktisadi müşavirliğini yapmıştır. 1923 - 1925 yıllarında İktisat Vekâleti müsteşarı olarak çalışmıştır. 1925'ten sonra, Ulûm-i Âliye - i Ticariye Mektebi'nde tabiki iktisat ve işletme iktisadi dersleri okumuştur.

İ., milli ve devletçi iktisat taraftarı idi. Eserleri şunlardır: *Usûl - i mâliye* [1910]; *Kavâid - i teklîfiye* [1912]; *İşletme iktisadı* [1939]; *Sigortacılık tekniği* [1942]; *İlm - i iktisat* (Charles Gide'den tercüme; Hasan Tahsin Aynizâde ve Hasan Hâmid Bey ile birlikte) [4 cild; 1941]. — Emel Esin

İNİSAR: bk. TEKEL.

İNİCİ, bir dizinin umumî seyrinin tizden peste doğru olması (bk. MAKAM). İnci dizi Fr. gamme descendante anlamında kullanılır. İnmek terimi Fr. *déscendre*, *baïsser* karşılığı olarak tizden peste doğru yürümek, sesi alçaltmak anlamında kullanılır.

İNİALBERT [*injalber*], **Jean Antoine** (Béziers 1845 - Paris 1933), Fransız heykeltıraş. Montpellier belediye sarayını alegorik şekillerle süslemiş, Pézenas'ta Molière anıtını, Béziers'de Titan çeşmesini ve Paris'te Küçük Champs-Elysées sarayının alınlığını yapmıştır.

İNKA'LAR, Güney Amerika'da yerli bir kavim. Dili Kışua dilleri grupundandır. İ. kelimesi hükümdarlara âid bir unvan iken, sonradan bir kavme ad olmuştur. Şifahî geleneğe göre 1200'de Cuzco şehrinde hüküm sürmüş olduğu sanılan Manco Capac (Manko Kapak) birinci hükümdardır. İspanyolların gelmesinden 100 yıl kadar önce İ.'lar 9. hükümdarları Pachacutec Yupanqui (1438 - 1471) nin idaresinde askerî bakımdan yayılmağa başlamışlardır. 11. hükümdar Huayna Capac (1493 - 1527), topraklarını iki oğlu arasında taksim etmiştir. Bu taksim Peru'nun İspanyol F. Pizarro tarafından fethini kolaylaştırmıştır. O zamanlarda ülke şimdiki Peru'dan gayri Kolombiya'nın güneyini, Ekuador'u, Boliviya'yı ve Rio Maull'e kadar Arjantin'in kuzey - batısını içine alıyordu. Orta And dağları bölgesinde kendilerinden önce hüküm sürmüş olan yerli kültürler (Chavin, Mochica, Nazca, Tiahuanaco, Chimú) in mirasçısı olan İ.'lar, İspanyollardan önceki Güney Amerika'nın tek yerli imparatorluğunu kurmuş ve orada, Yunan kültürünün mirasçıları olan Romalıların Avrupa'da oynadıkları role benzer bir rol oynamışlardır. İ.'lar sıkı teşkilatlı aristokratik bir topluluk idiler. Harb esirlerinden seçilmiş köleler kullanıyorlardı. Bronz ve bakırdan âletleri, başlıca silâh olarak taş atan sapanları, baltaları ve copları vardı. Evleri kerpiçten, tapınak, saray ve kaleleri ise taştan yapılırdı. Tarım sekiler üzerinde yapılı ve başlıca mısır, quinoa (b. bk.) ve patates yetiştirilirdi. Kobay etini yerler, lama ve alpaka'nın yününden yararlanırlar ve bu hayvanları yük hayvanı olarak da kullanırlardı. Altın, gümüş, bakır ve çinko işlenirdi. Para ve yazıları yoktu. Romalıları gibi mükemmel bir yol şebekesine sahiptiler. Güneşe taparlar ve hükümdarları, kendilerini güneşten türemiş sayarlardı. İnti adını taşıyan güneş tanrısından gayri, dünyayı yaratmış olan Huiracocha'ya, ay tanrıcısı Mama Killa'ya ve şimşek ve yağmur tanrıcısına taparlardı. Sonradan Meryem Ana ile karışmış olan doğum tanrıcısı Pachama'nın ise halkın gözünde büyük önemi vardı. Arasıra kobay ve lama, çok nadir olarak da insan kurban ederlerdi.

İNKERMAN (Coğ.), Güney Kırım'da, Sivastopol'un banliyösü. Burada Fransız ve İngilizler, Kırım Harbi'nde Sivastopol'u kuşatmadan kurtarmaya çalışan Mençikov kumandasındaki Rus ordusunu yenmişlerdir (5 Kasım 1854).

İNKİBAZ: bk. PEKLİK.

İNKİSSİ, Afrika'da, Kongo nehrinin bir kolu. Uzunluğu 230 km dir. Léopoldville'e elektrik veren Sanga santarı bu ırmak üzerindedir.

İNKUBASYON: bk. KULUÇKA SÜRESİ.

İNLANDSIS (yeni ter. **İç buzul**), bulunduğu bölgeyi boydan boya örten birbirine bağlı buzullara verilen ad. Grönlanda ve Güney Kutbu çevresinde I.'lerin en güzel örnekleri bulunur. Bu buz yığınlarının kalınlığı yüzlerce, binlerce m dir. Bk. BUZUL.

İNME: bk. FELÇ.

İNN, Alpler bölgesinden çıkan ve Yukarı Tuna'nın en önemli kolunu teşkil eden bir ırmak. Kaynağı ile Tuna'ya karıştığı nokta arasındaki uzaklık 510 km dir. Doğduğu yer, Piz Lunghino adındaki bir dağ gölüdür. Irmak, göllük Engadin kesimini, Finstermünz Dağı'nı, Pfunds ile Zirl kasabaları arasındaki Yukarı I. vâdisiyle Aşağı I. vâdisini, Orta Alpler ile Kireçli Alpler arasındaki Kuzey Tirol'ü geçtikten, Rosenheim ovasını ve Bohemya masifini de geride bıraktıktan sonra Passau yakınlarında Tuna'ya dökülür. I. ırmağının karışmasından sonra Tuna'nın suyu bir katından fazla artar. Bütün bu aktığı yerler, tabii güzellikleri dolayısıyla öteden beri turistlerin uğrakları haline gelmiştir.

İNNEİZM (Fr. *Innéisme*) [Fel.], bâzi fikirlerin duygular yolu ile kazanılmış olmayıp doğuştan insan ruhunda mevcut olduğunu ileri süren bir doktrin. Descartes (b. bk.) in İ.'i gibi.

INNOCENTIUS (Eski Çağ Lâtin okunuşu: *inokentius*), 13 Papanın adı:

I. Innocentius: 40. papadır. 401'den 417'ye kadar papalık etmiştir. Batı Roma İmparatorluğu'nun devam ettiği bir çağda papalık yapmıştır. Arnavut asıllıdır. Sonradan aziz (saint) pâyesi verilmiştir.

II. Innocentius: 163. papadır. 1116'da kardinal olan II. I. 1130'dan 1143'e kadar papalık yapmıştır. Romalı bir İtalyandır.

III. Innocentius (1160 - 1216): 175. papadır. Papa III. Clementius'un yeğenidir. Segni kontu iken 1190'da kardinal olmuş, 1198'den 1216'ya kadar da papalık yapmıştır. Anagni'li bir İtalyandır. 38 yaşında papalığa seçildiği için en genç papalardan biridir. Fransa kralı Philippe Auguste ve İngiltere kralı John Lackland ile mücadele etmiş, IV. Haçlı Seferi'ni hazırlamış, Albigen'ler (b. bk.) e karşı savaş açmış, bütün Hıristiyan âlemini hâkimiyeti altına almaya çalışmıştır.

IV. Innocentius (1195?-1254): 179. papadır. Lavagno kontunun oğlu olan IV. I. Cenevizli bir İtalyandır. 1227'de kardinal, 1241'den 1254'e kadar da papa olmuş, 59 yaşlarında ölmüştür.

V. Innocentius (asıl adı: Pierre de Tarentaise; 1225?-1276): 184. papadır. Savoia'lı bir İtalyandır. Aziz pâyesi verilmiştir. 1273'te kardinal, 1276'da birkaç ay papalık yapmıştır. Le Bienheureux (= Bahtiyar) diye anılır.

VI. Innocentius: 198. papadır. Fransız asıllı olup 1342'de kardinal olmuş, 1352'den 1362'ye kadar papalık yapmıştır. Avignon'da oturmuştur.

VII. Innocentius (asıl adı: Cosima de Migliorate; 1336 - 1406): 203. papadır. Sulmona'lı bir İtalyandır. 1389 da kardinal olmuş, 1404'ten 1406'ya kadar papalık yapmıştır.

VIII. Innocentius (1432 - 1492): 212. papadır. Cenevizli bir İtalyandır. 1475'e doğru kardinal olmuş, 1484'ten 1492'ye kadar papalık yapmıştır.